

Çocuk Hemşirelerinde Profesyonel Değerler Modeli'ne Temellendirilmiş Uygulama Planı Örneği*

Application Plan Sample Based on Professional Values Model in Pediatric Nurses

Ayla Kaya , Ayşegül İşler Dalgıç

Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya.

Atf vermek için: Kaya A, İşler Dalgıç A, Çocuk Hemşirelerinde Profesyonel Değerler Modeli'ne Temellendirilmiş Uygulama Planı Örneği*. SHYD. 2020;7(3): 466-474.

Öz

Hemşirelikte modeller, mesleğe ilişkin ortak bir dil oluşturulmasını sağlayarak hemşirelikte eğitim, araştırma, uygulama ve yönetim alanlarında kılavuz görevi üstlenmektedir. Çocuk hemşirelerine yönelik hazırlanmış bu uygulama planı örneği 'Profesyonel Değerler Modeli'ne temellendirilmiştir. Çocuk hemşirelerinin bakım verdiği bireylerin çıkarlarını gözetmesi, aile merkezli bakım uygulamalarının desteklenmesi ve yaşanan etik ikilemlerde doğru kararların alınmasında profesyonel değerlerin dikkate alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Çocuk hemşirelerinin profesyonel değerlerinin geliştirilmesine yönelik girişimsel çalışmaların yürütülmesinde, bu çalışmada sunulan uygulama planı örneğinden yararlanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Profesyonel değerler, hemşire, çocuk hemşiresi, profesyonel değerler modeli.

Abstract

Nursing models are guides in nursing education, research, practice and management by providing a professional language. This application plan sample prepared for pediatric nurses is based on Professional Values Model. It is thought that it is important to take professional values as a guide for pediatric nurses to take care of the interests of the individuals they care for, to support family-centered care practices and to make the right decisions in the ethical dilemmas. In conducting interventional studies for the development of professional values of pediatric nurses, it may be recommended to take a sample of the application plan presented in this study.

Keywords: Professional values, nurse, pediatric nurse, Professional Values Model

*Ayla KAYA'nın Prof. Dr. Ayşegül İŞLER DALGIÇ danışmanlığında yürütmüş olduğu "Profesyonel değerler modeli doğrultusunda geliştirilen eğitim programının pediatri hemşirelerinin profesyonel değerler algısı ve iş doyumuna etkisi" başlıklı Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalında yapılan doktora tezinden üretilmiştir.

Received / Geliş: 04.08.2020

Accepted / Kabul: 23.11.2020

Published Online / Online Yayın: 30.12.2020

Corresponding author / İletişim: Ayla Kaya, Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya

E-mail / E-posta: aylakaya@akdeniz.edu.tr

Yazarların ORCID bilgileri:

A.K. 0000-0002-0281-0299, A.İ.D. 0000-0001-8448-0483

Extended Abstract

Nursing models are guides in nursing education, research, practice and management by providing a professional language. In this article, an application plan for pediatric nurses prepared in line with the Professional Values Model is given. Professional Value Model, which was developed by Kaya and Boz (2019), is the first theoretical models developed for nurses in Turkey. The model emphasized the factors that have a direct / indirect effect on the individual's health behavior, the individual values of the individuals and nurses who will receive care, and the importance of the professional values of the nurses. In the model, the logical relationship between these concepts is explained and the importance of individual and professional values, high patient satisfaction and job satisfaction of nurses and responsibilities in reaching quality nursing care are included. There are no experimental studies in the literature on developing professional values and raising awareness. It is important to carry out interventional studies on this subject in order to carry out remedial and developer activities. It is thought that it is important to take professional values as a guide for pediatric nurses to take care of the interests of the individuals they care for, to support family-centered care practices and to make the right decisions in the ethical dilemmas. Raising awareness of professional values in pediatric nurses will contribute to the profession in this field. This application plan, which aims to provide professional values to pediatric nurses, is thought to be an important resource to expand the family-centered care philosophy, which is the indispensable care principle of pediatric nursing, in practice and to increase patient / parent satisfaction and job satisfaction in nurses in line with the Professional Values Model. In addition, administrative nurses are important in increasing nurses' perception of professional values and job satisfaction due to their duties, authorities and responsibilities. Therefore, it is thought that the implementation of the implementation plan sample in the in-service trainings by the manager nurses can be beneficial in increasing the perception of professional values and job satisfaction of the nurses with whom they work. After the in-service trainings to be applied, it will be possible to test the relationship between the concepts put forward in the model by measuring the effectiveness of the application. In this way, it is predicted that it will be possible to contribute to the professional development of nursing and care outcomes of pediatric patients. In nursing research using the model, the planning and implementation of the study is carried out in five steps as "Understanding the content of the conceptual model", "Examining the research literature conducted using the same model", "Creating and associating the Conceptual, Theoretical and Experimental (CTE) structure", "Continuing and implementing the research in line with the CTE framework" and "Presenting the research findings, evaluating the usability and reliability of the model". This application plan is presented in line with these five steps. This application plan, which is based on a theoretical model, is also a guide for other nursing researches that will be carried out using the model.

Giriş

Hemşirelik mesleğini kendi doğruları ve ilkeleri içinde tanımlamanın en iyi yolu hemşirelik modellerinin bilinmesi ve uygulamada kullanılmasıdır (Kaya ve Boz, 2019). Günümüzde araştırmalarda kuram ve model kullanımı, özellikle planlanan çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturmak açısından araştırmacılar tarafından yeğlenmektedir (Çatal ve Dicle, 2014; Koç, Keskin Kızıltepe, Çınarlı, ve Koç, 2017; Vicdan ve Karabacak, 2014). Mesleki bilgi birikimini artırmak adına modellerin hemşirelik araştırmalarında etkin kullanımları büyük önem taşımaktadır (Fawcett, 2005; Şengün İnan, Üstün, ve Bademli, 2013).

Kaya ve Boz tarafından geliştirilmiş olan “Profesyonel Değerler Modeli (PDM)”, Türkiye’de hemşirelere yönelik geliştirilmiş olan ilk kuramsal modellerdendir (Kaya ve Boz, 2019). PDM, Pender’in “Sağlığı Geliştirme Modeli” ve Watson’ın “İnsan Bakım Kuramı” temel alınarak geliştirilmiştir. Modelde, bireyin sağlık davranışlarında doğrudan ve dolaylı etkisi olan etmenler, bakım alacak bireylerin ve hemşirelerin bireysel değerleri ve hemşirelerin profesyonel değerlerinin önemi vurgulanmaktadır. Modelde bu kavramlar arasındaki mantıksal ilişki açıklanarak, bireysel ve profesyonel değerlerin önemi, yüksek hasta doyumu ve hemşirelerin iş doyumu ile kaliteli hemşirelik bakımına ulaşmadaki sorumluluklara yer verilmektedir. PDM, “Bireysel Değerler”, “Hemşirenin Profesyonel Değerleri”, “Hemşirelik Bakım Kalitesi” olmak üzere üç temel kavramdan oluşmaktadır.

Hemşirelerin, her yaş grubunda hasta ve ailesini bir bütün olarak ele alması ve hemşirelik bakımını bu yönde planlanması gerekmektedir (Yıldız, Dedeli ve Çınar Pakyüz, 2017). Çocukların kendisi hakkında karar verme yetkinliğinin olmaması (Esen ve Karakoç, 2016), dolayısıyla da ailesinin çocuğun adına karar vermesi (Gallegos ve Sortedahl, 2015) nedeniyle çocuk hemşireliğinde ailenin bakıma katılması bir gereklilik olmaktadır. Çocuk hemşireleri, aile merkezli bakım felsefesi doğrultusunda bakım sunan önemli bir konumda bulunmaktadırlar. Hasta/ ebeveyn doyumunu artırmak ve çocuğun iyileşme sürecini hızlandırmak için aile merkezli bakım yaklaşımının benimsenmesi büyük önem taşımaktadır (Kaya ve İşler Dalgıç, 2019). Bu bağlamda, çocuk hemşirelerinde profesyonel değerlere yönelik farkındalık kazandırılması ile aile merkezli bakım uygulamalarında artış sağlanması öngörülmektedir. Ayrıca, çocuğun adına başkalarının değerlendirme yapmak durumunda olması, çocuk hemşirelerinin pek çok etik ikileme karşı karşıya kalmasına da neden olabilmektedir (Gallegos ve Sortedahl, 2015). Etik ikilemlerle etkin mücadelede, çocuk hemşirelerinin güçlü profesyonel değerlere sahip olması önemli olmakla birlikte, bu alanda bu konunun incelendiği sınırlı sayıda tanımlayıcı çalışma bulunmaktadır (Gallegos ve Sortedahl, 2015; Kaya, Çelik ve İşler Dalgıç, 2020; Sorucuoğlu ve Tüfekci, 2015; Zengin, Yayan, Yıldırım, Akin, Avşar ve Mamiş, 2018). Konuya ilişkin çalışmalar incelendiğinde, hemşirelerin profesyonel değerlerinin güncel çalışılan (Çetinkaya-Uslusoy, Paslı-Gürdoğan ve Aydın, 2017; Fernández-Feito, Basurto-Hoyuelos, Palmeiro-Longo ve García-Díaz, 2019; Kantek ve Kaya, 2017; Tuna ve Sahin, 2020) konulardan biri olduğu görülmektedir. Alan yazında hemşirelerin klinik ortamda profesyonel değerlerinin geliştirilmesine yönelik girişimsel sadece bir çalışmaya rastlanılmıştır (Kaya ve İşler Dalgıç, 2020). Kaya ve İşler Dalgıç (2020) “Profesyonel Değerler Modeli”ni temel alarak geliştirdikleri 12 haftalık profesyonel değerler eğitim programının, çocuk hemşirelerinin profesyonel değerlerinin geliştirilmesinde anlamlı etkisinin olduğunu belirlemişlerdir. Hemşirelerde profesyonel değerlerin geliştirilmesine ve farkındalığının artırılmasına yönelik daha fazla girişimsel çalışmalara gereksinim bulunmaktadır. Bu konuda girişimsel çalışmaların yapılması, iyileştirici ve geliştirici eylemlerin planlanması ve yürütülmesi bu konu açısından önem taşımaktadır. Çocuk hemşirelerinde profesyonel değerlere yönelik farkındalık kazandırılmasının, bu alana özgü önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, hemşirelik araştırmacılarına örnek olması açısından çocuk hemşirelerinde PDM’ye temellendirilmiş bir uygulama planı örneğine yer verilmiştir.

Çocuk Hemşirelerinde Uygulama Planı Örneği Model Kullanım Basamakları

Fawcett (2005) ve Fawcett ve Gigliotti (2001)’e göre göre model kullanılan hemşirelik araştırmalarında, çalışmanın planlanması ve uygulanmasının beş basamakta gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bu gerekçe doğrultusunda çocuk hemşirelerine yönelik PDM’ye temellendirilmiş uygulama planı örneği beş basamak rehberliğinde sunulmuştur:

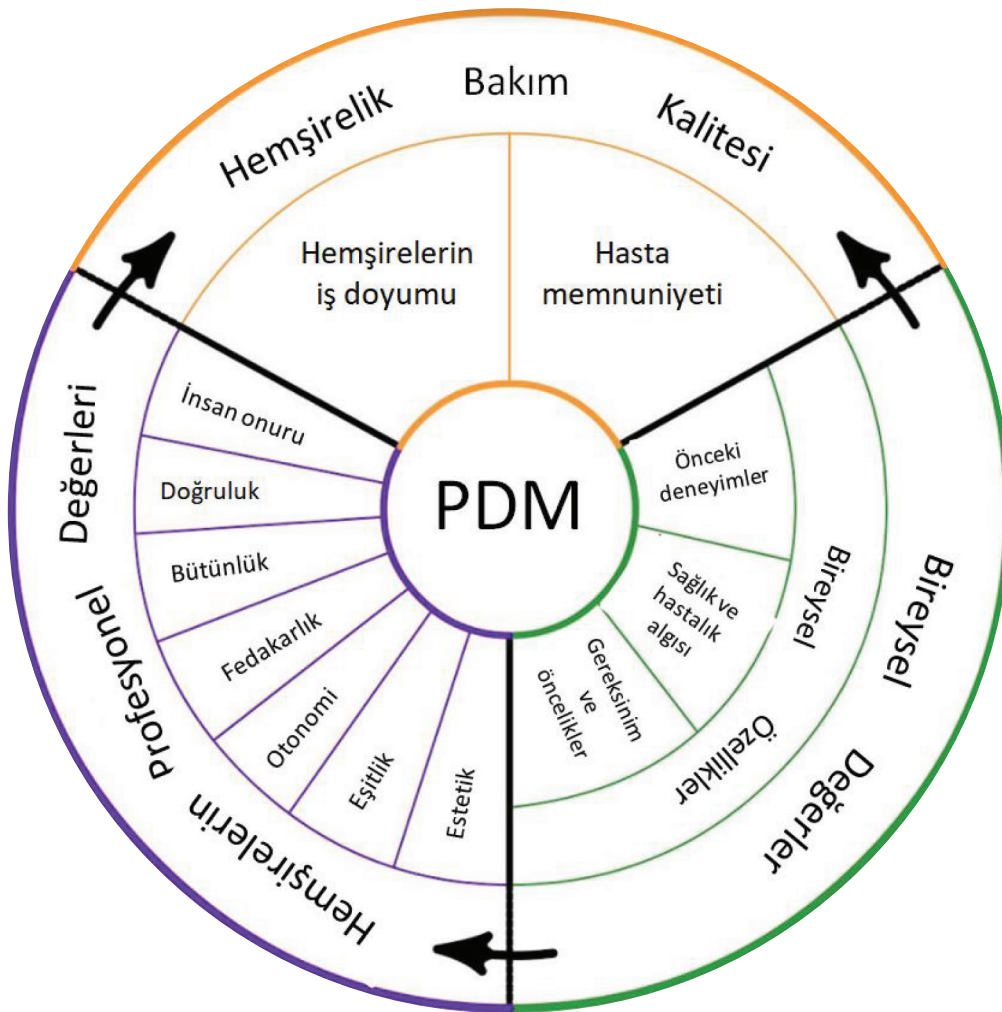
Birinci basamak: Kavramsal modelin içeriğinin anlaşılması: Bu basamakta araştırmacı, modelin içeriğini oluşturan kavramları ve bu kavramlar arasındaki mantıksal ilişkileri anlayarak, içselleştirmektedir. Araştırmacının bu basamağı iyi kavraması durumunda, modeli geliştiren kuramcı ile aynı pencereden bakabilmesi olanaklı hale gelmektedir. Bunun sağlanması için öncelikle; modeli geliştiren bilim insanının özgeçmişi, modelin geliştirilme süreci, hangi kuramlardan etkilenildiği, kavramların ve ilişkilerin mantıksal çerçevesinin öğrenilmesi ve araştırmacının kendi araştırma hipotezi ile modelin içerik uyumunu eşleştirebilmesi gerekmektedir (Fawcett, 2005; Fawcett ve Gigliotti, 2001; Şengün İnan ve ark., 2013). PDM’nin uygulamaya aktarılabilmesi için öncelikle modelin kavramsal çerçevesinin ve kullanılan kavramların ilişkilerinin iyi anlaşılması ve içselleştirilmesine çalışılmaktadır (Kaya ve Boz, 2019).

Profesyonel Değerler Modeli’nin amacının belirlenmesi: Amaç; bireylerin özelliklerini, değerlerini ve geçmiş

deneyimlerini tanımlamak ve bu şekilde bireye özgü bütüncül bakım sunmak; hemşirelerin kendi bireysel ve profesyonel değerlerinin farkında olmalarını sağlayarak, kendilerini tanımalarına yardımcı olmak; yüksek hasta doyumunu ve hemşirelerin iş doyumunu ile kaliteli bakıma ulaşmak şeklinde belirlenebilmektedir (Kaya ve Boz, 2019).

Profesyonel Değerler Modeli'nin varsayımlarının oluşturulması: Model, bireylerin sahip oldukları değerlere göre sağlık davranışlarını en iyi şekilde gösterebilecekleri kendi yaşam alanları ve koşullarını oluşturmaya çalıştıklarını varsaymaktadır. Ayrıca, bireylerin geçmiş deneyimlerinden etkilendiklerini ve devamlı değişim ve gelişim gösterdiklerine odaklanmaktadır. Bireylerin yetenekleri doğrultusunda kendilerini yansıtmaya becerisine sahip olduğu ve yaşamlarının her döneminde çevreden etkilendikleri ve çevrelerini etkiledikleri düşünülmektedir (Kaya ve Boz, 2019).

Profesyonel Değerler Modeli'nin kavramsal çerçevesi: Modelin kavramsal çerçevesi üç temel kavramdan oluşmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1. Profesyonel Değerler Modeli

Kaynak: Kaya, A. ve Boz, İ. (2019). The development of the Professional Values Model in Nursing. *Nursing Ethics*, 26(3), 914–923.

İkinci basamak: Bu basamakta araştırmacı aynı model kullanılarak yürütülmüş çalışmalarını gözden geçirmekte, ayrıntılı ulusal ve uluslararası alan yazını taraması yapmaktadır. Yapılan bu tarama ile araştırmacının kendi çalışmasını ayrıntıları ile planlaması, sınırlılıklarını görmesi, çalışılan örneklem gruplarını ve uygulanan istatistiksel yöntemleri bilmesi olanaklı olabilecektir. Bu aşamada araştırmacının, alan taraması yaparken modelin kendi örneklem grubuna uygunluğunu, modele ilişkin uzman görüşlerini, modelin güçlü ve zayıf yönlerini de değerlendirmesi gerekmektedir (Çatal ve Dicle, 2014; Fawcett ve Gigliotti, 2001; Şengün İnan ve ark., 2013).

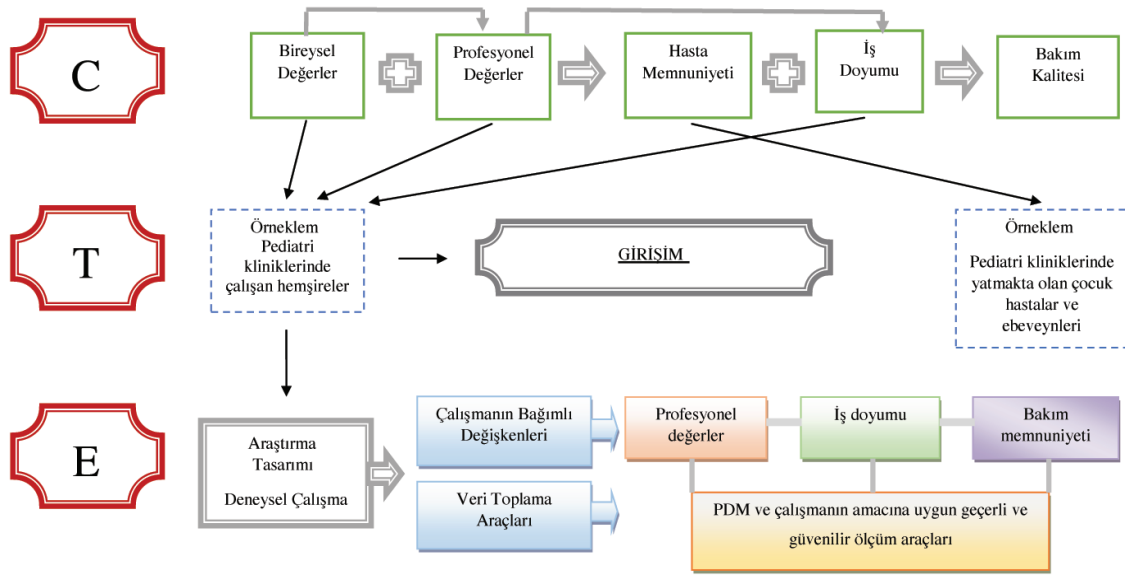
PDM, yeni bir model olması nedeniyle henüz bilimsel bir çalışmada test edilmemiştir. Bunun yanında modelin etkilendiği olduğu Pender'in "Sağlığı Geliştirme Modeli" ve Watson'ın "İnsan Bakım Kuramı" ile ilişkili yürütülen araştırmalar incelendiğinde, bu modellerin çocuk alanında da kullanıldığı görülmektedir. İlgili çalışmalar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Türkiye'de Pender'in Sağlığı Geliştirme Modeli ve Watson İnsan Bakım Kuramı'na temellendirilmiş çalışmalar

Pender'in Sağlığı Geliştirme Modeli'ne Temellendirilmiş Çalışmalar					
Yazar	Yıl	Araştırmanın Adı	Örneklem Grubu	Tip	Yayın Durumu
Gürkan K.P. Bahar Z. Böber E.	2019	Effects of a home-based nursing intervention programme among adolescents with type 1 diabetes	71 adölesan (35 Deney, 36 Kontrol)	Yarı deneysel	Journal of Clinical Nursing
Yılmaz Yavuz A. Hacıaloğlu N.	2018	The effect of training provided for obese adolescents based on Health Promotion Model on their healthy lifestyle behaviors and life quality	114 lise öğrencisi (55 Deney, 59 Kontrol)	Yarı Deneysel	Progress in Nutrition
Üstüner Top F. Ocakçı A.F.	2017	Effectiveness of a Health Improving Model on oral health behavior for adolescents by nursing interventions	12 yaş grubundaki 80 ergen (40 Deney, 40 Kontrol)	Deneysel	Medicine Science International Medical Journal
Fıdancı B.E. Akbayrak N. Arslan F.	2017	Assessment of a Health Promotion Model on obese Turkish children	7-18 yaş grubu 86 çocuk (48 Deney, 38 Kontrol)	Deneysel	Journal of Nursing Research
Öztürk Ö. Ocakçı A.F.	2017	The effect of stress management training program on stress coping styles among the adolescents in prison in Turkey	1. Aşamada: 268 ergen 2. aşamada: 73 ergen (36 Deney, 37 Kontrol)	Yarı Deneysel	Stress and Health
Çövenner Özçelik Ç. Ocakçı A.F.	2015	Impact of education based on type 1 diabetes management model	13-17 yaş arasında 36 tip 1 diyabet hastası ergen (36 Deney)	Yarı Deneysel	International Journal of Diabetes in Developing Countries
Topan A. Danışman: Yrd. Doç. Duygu Gözen	2013	İlköğretim ikinci basamak öğrencilerinin uyku düzeninin iyileştirilmesinde modele temellendirilmiş hemşirelik eğitiminin etkisi	84 ilköğretim okulu öğrencisi (42 Deney, 42 Kontrol)	Deneysel	Yayımlanmamış Doktora tezi
Watson İnsan Bakım Kuramı'na Temellendirilmiş Çalışmalar					
İçel S. Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Birgül Özkan	2018	Tip1 diyabet tanısı alan adölesanlara web tabanlı Watson İnsan Bakım Kuramına göre verilen eğitimin HbA1c, yaşam kalitesi ve depresyon düzeylerine etkisi	11-18 yaş arası 30 adölesan	1 Bölüm. Kalitatif 2. Bölüm: Deneysel	Yayımlanmamış Doktora tezi
Akatın Y. Danışman: Prof. Dr.	2017	Watson'ın bakım teorisine temellendirilmiş hemşirelik girişimlerinin, pediatri hemşirelerinin ağır yönetiminde kanıta dayalı önerilere uyumlarına ve hasta sonuçlarına etkisi	1 aşama: 40 pediatri hemşiresi 200 çocuk hasta 2. aşama: 10 hemşire	1. aşama: yarı deneysel 2. aşama: Kalitatif	Yayımlanmamış Doktora tezi

Üçüncü basamak: Bu aşama, kavramsal, kuramsal ve deneysel [Conceptual-Theoretical-Empirical (CTE)] yapının oluşturulması ve ilişkilendirilmesini içermektedir. Model temelli hemşirelik araştırmalarında, modelin temel

kavramları ile araştırmadaki değişkenlerin ilişkilendirilmesi kavramsal, kuramsal ve deneysel [Conceptual-Theoretical-Empirical (CTE)] şeması ile belirtilmektedir. CTE şeması aracılığıyla, araştırmaya ait kavramların modele ait kavramlarla ilişkilendirilmesi ve araştırma planının görünür hale gelmesini sağlanmaktadır. CTE şemasının içeriği; araştırma sorusu ve tasarımı, veri kaynakları, veri toplama araçları, toplanma süreci vb. olabilmektedir. Bu şemanın oluşturulması, çalışmanın yöntem bölümünün hazırlık aşamasında araştırmacıya yönlendirici bir özellik taşımakta ve konunun daha kapsamlı ele alınmasını sağlayarak ilgili alan yazına yönlendirebilmektedir (Çatal ve Dicle, 2014; Fawcett, 2005; Fawcett ve Gigliotti, 2001). Aşağıda PDM'ye temellendirilmiş çocuk hemşirelerinde uygulama planı örneğinin CTE şeması verilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. Araştırmanın Profesyonel Değerler Modeli'nden geliştirilen kavramsal-teorik-deneysel yapısının şeması-CTE

Kaynak: Kaya, A. (2019). *Profesyonel değerler modeli doğrultusunda geliştirilen eğitim programının pediatri hemşirelerinin profesyonel değerler algısı ve iş doyumuna etkisi* (Doktora Tezi). Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı. Antalya, Türkiye.

Dördüncü basamak: Bu basamak, CTE doğrultusunda araştırmanın sürdürülmesi ve uygulanmasını kapsamaktadır. Bu basamak, model doğrultusunda geliştirilen CTE yönlendirmesiyle uygulamanın yürütüldüğü aşamayı (Şengün İnan ve ark., 2013) içermekte olup bu uygulama planı örneğinin PDM'ye temellendirilmiş girişimsel bir çalışmaya kılavuzluk etmesi planlanmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu, çocuk hemşireleri ve çocuk kliniklerinde yatan çocuk hastalar ve ebeveynlerinin katılması düşünülmüştür. Veri toplama araçlarının seçiminde araştırma soruları ve hipotezlere uygun araçlar seçilmiştir. PDM'ye ait temel kavramlar göz önünde bulundurulduğunda kullanılabilir ölçüm araçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Uygulama planı örneğinde kullanılabilir ölçüm araçları

Kavram	Ölçüm aracı
Bireysel Değerler	Kişisel Değerler Envanteri Rokeach Değer Envanteri Schwartz Değerler Ölçeği
Hemşirelerin Profesyonel Değerleri	Hemşirelerin Profesyonel Değerler Ölçeği
Hemşirelik Bakım Kalitesi	Hemşire İş Doyum Ölçeği Sağlık Bakım Çevresi Ölçeği Minnesota İş Doyum Ölçeği
	Hasta memnuniyeti

Bu tablo araştırmacıya kullanım kolaylığı amaçlanarak oluşturulmuş olup araştırmacıların hangi ölçeği kullanacağı kendi isteklerine bırakılmıştır. Çocuk hastaların doyumunu ölçen bir ölçüm aracına rastlanılmamıştır. Bu nedenle hasta doyumunu ölçmek amacıyla sadece ebeveyn doyumunu ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı önerilmiştir.

Girişimsel olması planlanan bu uygulama planı örneğinin, tüm aşamalarının modele temellendirilerek yürütülmesi gerekmektedir. Profesyonel değerler modeline temellendirilmiş çocuk hemşirelerinde uygulama planı örneği Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Çocuk hemşirelerinde Profesyonel Değerler Modeli'ne temellendirilmiş uygulama planı örneği

Amaç	Çocuk hemşirelerinin bireysel ve profesyonel değerler ile ilgili farkındalık kazanmaları ve bu değerlerini uygulama alanlarına aktarabilmelerinin sağlanması
Hedefler	<ul style="list-style-type: none"> Hemşirelerin; - Sahip oldukları bireysel değerleri ve farkındalık durumlarını fark etmeleri - Bireysel değerler ve profesyonel değerler arasında ilişki kurabilmeleri - Sahip olmak istedikleri profesyonel değerleri ve önemini farkına varabilmeleri - Profesyonel değer algılarını geliştirmeye yönelik amaç belirleyebilmeleri - Profesyonel değerlerini ve etkili faktörleri tanımlamaları - Profesyonel değerlerine ilişkin farkındalık geliştirmeleri - İş doyum düzeylerini değerlendirebilmeleri - İş doyum düzeylerini artırmaya yönelik amaç belirleyebilmeleri - İş doyumunun önemi ve bakım kalitesi ile ilişkisini ortaya koyabilmeleri - Hasta ve ebeveyn memnuniyeti ve hemşirelik bakımı arasındaki ilişkinin önemini fark etmeleri - Çocuk hasta ve ebeveynlerinin; - Daha kaliteli bakım alarak memnuniyetlerinin artması
Özgün Değer	Türkiye'de hemşirelere yönelik geliştirilmiş olan ilk teorik model olan Profesyonel Değerler Modelinin kullanılması
Yaygın Etki	Bir mesleğin saygınlığının artırılmasında en önemli parametrelerden biri o mesleğin profesyonelleşme yolunda ilerlemesidir. Bu alanda hemşirelik mesleğinin profesyonel bir meslek olmasına katkı sağlamak dolayısıyla da saygınlığını artırma çabasına destek olmak açısından sunulan bu uygulama planı örneğinin çocuk kliniklerinde görev yapmakta olan yönetici hemşirelerin hizmet içi eğitimlerini planlamalarında rehber niteliği taşıyacağı düşünülmektedir. Bu örnek uygulama planının yürütülmesi ve çalışmanın başarı ile sonuçlanması halinde çocuk sağlığının korunması ve geliştirilmesi katkısına ek olarak hemşirelik mesleğinin gelişimine, saygınlığının artmasına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Çalışmanın mesleğe olan katkısı ve toplumsal etkisi çalışmanın yaygın etkilerinden biridir.
Öğretim Yöntemleri	- Düz anlatım - Beyin fırtınası - Soru cevap - Grup tartışması - Olgu sunumu
Materyaller	- Projektör - Bilgisayar - Kitapçık - Broşür
İçerik	Oturumlarda Profesyonel Değerler Modeli'nin kavramsal çerçevesi ile paralel konular
Uygulama Stratejileri	- Hizmet içi eğitim, kitapçık ve broşür uygulamaları yapılır - Geçerli ve güvenilir ölçüm araçları ile tekrarlayan ölçümler yapılır - Ara görüşmeler ve ara izlemler yapılır
Değerlendirme ve Başarı Ölçütleri	Girişim grubundaki çocuk hemşirelerinin eğitim programı sonundaki ölçümlerde profesyonel değerler ve iş doyum puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artması, bu sayede bakım alan çocuk hastaların ebeveynlerinin bakım memnuniyeti puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı artış olması

Kaynak: Kaya, A. (2019). Profesyonel değerler modeli doğrultusunda geliştirilen eğitim programının pediatri hemşirelerinin profesyonel değerler algısı ve iş doyumuna etkisi (Doktora Tezi). Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı. Antalya, Türkiye.

Beşinci basamak; Bu aşama, araştırma bulgularının sunulması, modelin kullanılabilirliğinin ve güvenilirliğinin değerlendirildiği basamağı oluşturmaktadır. Araştırma sonucu ve model birbirini desteklemiyorsa, araştırmanın ve modelin deneysel yeterlik düzeyinin ve güvenilirliğinin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir (Fawcett ve Gigliotti, 2001). Bu basamakta modelde öne sürülen ilişkili kavramların anlamlılık düzeyi istatistiksel yöntemler ile analiz edilmektedir. Araştırma bulgularının sunumunun hemen ardından, modelin güçlü ve zayıf yönleri kesinlikle ele alınmalı ve açıkça ortaya konulmalıdır. Model temelli bilimsel araştırmalar, modeli geliştiren araştırmacılar tarafından değerlendirilmeli ve gerekirse model tekrar düzenlenmelidir.

Sonuç ve Öneriler

Bu makalede Türkiye’de hemşirelikte ilk kuramsal model olan PDM temel alınarak hazırlanan çocuk hemşirelerine yönelik bir uygulama planı örneği verilmiştir. Çocuk hemşirelerine profesyonel değerler kazandırmayı amaçlayan bu uygulama planı örneğinin, çocuk hemşireliğinin olmazsa olmaz bakım ilkesi olan aile merkezli bakım felsefesinin uygulamada yaygınlaştırılması ve PDM doğrultusunda hasta/ebeveyn doyumunu ve hemşirelerde iş doyumunun artırılması adına önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Ayrıca yönetici hemşireler, üstlendikleri görev, yetki ve sorumluluklardan dolayı hemşirelerin profesyonel değerler algısı ve iş doyumunun yükseltilmesinde önemli konumdadırlar. Dolayısıyla, uygulama planı örneğinin yönetici hemşireler tarafından hizmet içi eğitimlerde uygulanmasının, birlikte çalıştığı hemşirelerin profesyonel değerler algısı ve iş doyumunu artırmada yararlı olabileceği öngörülmektedir. Uygulanacak olan hizmet içi eğitimler sonrasında, uygulamanın etkinliği ölçülerek modelde ileri sürülen kavramlar arasındaki ilişkinin sınanması olanaklı olabilecektir. Yönetici hemşireler kliniklerde lider ve karar verici konumda olduklarından, bu uygulama planı örneğinin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için öncelikle yönetici hemşirelere uygulanması önerilebilir. Gerekliliğine ve uygulamanın yürütülebilirliğine inanan yönetici hemşireler bu uygulama planı örneğinin kliniklere aktarılmasında etkin rol oynayabileceklerdir. Bu şekilde uygulamanın etkinliğinin artıracacağı, hemşireliğin mesleki gelişimi ve özellikle çocuk hastaların bakım çıktılarına katkı sağlanabileceği öngörülmektedir. Kuramsal bir modele temellendirilmiş bu uygulama planı örneği, model kullanılarak yürütülecek olan diğer hemşirelik araştırmaları için de yönlendirici bir özellik taşımaktadır. Ayrıca, profesyonel değerlerin hemşirelerin iş doyumunda aracı rolünün çalışılması önerilebilir.

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Conflict of Interest: Not reported.

Funding: None.

Kaynaklar

Akatın, Y. (2017). *Watson’ın bakım teorisine temellendirilmiş hemşirelik girişimlerinin, pediatri hemşirelerinin ağırlı yönetiminde kanıta dayalı önerilere uyumlarına ve hasta sonuçlarına etkisi* (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir, Türkiye.

Çatal, E. & Dicle, A. (2014). Teori-araştırma bileşeni: Roy’un Uyum Modeli örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(1), 33–45.

Cetinkaya-Uslusoy, E., Paslı-Gürdoğan, E. & Aydın, A. (2017). Professional values of Turkish nurses: A descriptive study. *Nursing Ethics*, 24(4), 493–501. <https://doi.org/10.1177/0969733015611072>

Çövenner Özçelik, Ç. & Ocakçı, A. F. (2015). Impact of education based on type 1 diabetes management model. *International Journal of Diabetes in Developing Countries*, 35, 173–180. <https://doi.org/10.1007/s13410-014-0284-x>

Esen, B. & Karakoç, A. (2016). Yenidoğan yoğun bakım ebe ve hemşirelerinin etik ikilemleri ve mesleki profesyonellik düzeyleri ile ilişkisi. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 6, 30–46. <https://doi.org/10.17371/uhd.2016616574>

Fawcett, J. (2005). Contemporary nursing knowledge analysis and evaluation of nursing models and theories. In *Structure and use of nursing knowledge* (2nd ed.). Philadelphia, USA. <https://doi.org/10.1177/089431840101400411>

Fawcett, J. & Gigliotti, E. (2001). Using conceptual models of nursing to guide nursing research: the case of the Neuman Systems Model. *Nursing Science Quarterly*, 14(4), 339–345. <https://doi.org/10.1177/089431840101400411>

Fernández-Feito, A., Basurto-Hoyuelos, S., Palmeiro-Longo, M. R. & García-Díaz, V. (2019). Differences in professional values between nurses and nursing students: A gender perspective. *International Nursing Review*, 66(4), 577–589. <https://doi.org/10.1111/inr.12543> <https://doi.org/10.1111/inr.12543>

Fidancı, B. E., Akbayrak, N. & Arslan, F. (2017). Assessment of a health promotion model on obese Turkish children. *Journal of Nursing Research*, 25(6), 436–446. <https://doi.org/10.1097/JNR.0000000000000238>

Gallegos, C. & Sortedahl, C. (2015). An exploration of professional values held by nurses at a large freestanding pediatric hospital. *Pediatric Nursing*, 41(4), 187–195.

- Gürkan, K. P., Bahar, Z. & Böber, E. (2019). Effects of a home-based nursing intervention programme among adolescents with type 1 diabetes. *Journal of Clinical Nursing*, 28(23–24), 4513–4524. <https://doi.org/10.1111/jocn.15040>
- İçel, S. (2018). *Tip1 diyabet tanısı alan adölesanlara web tabanlı Watson İnsan Bakım Kuramına göre verilen eğitimin HbA1c, yaşam kalitesi ve depresyon düzeylerine etkisi* (Doktora Tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara, Türkiye.
- Kantek, F. & Kaya, A. (2017). Professional values, job satisfaction, and intent to leave among nursing managers. *Journal of Nursing Research*, 25(4), 319–325. <https://doi.org/10.1097/jnr.000000000000164>
- Kaya, A. (2019). *Profesyonel değerler modeli doğrultusunda geliştirilen eğitim programının pediatri hemşirelerinin profesyonel değerler algısı ve iş doyumuna etkisi* (Doktora Tezi). Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı. Antalya, Türkiye.
- Kaya, A. & Boz, İ. (2019). The development of the Professional Values Model in nursing. *Nursing Ethics*, 26(3), 914–923. <https://doi.org/10.1177/0969733017730685>
- Kaya, A., Çelik, D. & İşler Dalgıç, A. (2020). Professional values and job satisfaction levels of pediatric nurses and influencing factors: A cross-sectional study. *The Journal of Pediatric Research*, 7(1), 58–63. <https://doi.org/10.4274/jpr.galenos.2019.68815>
- Kaya, A. & İşler Dalgıç, A. (2019). Pediatri aile merkezli bakıma ilişkin kanıt temelli uygulamalar. İçinde E. Geçkil (Eds.) *Pediatri hemşireliğinde aile merkezli bakım* (p.49-54). Türkiye Klinikleri: Ankara, Türkiye.
- Kaya, A. & Dalgıç, A. I. (2020). It is possible to develop the professional values of nurses. *Nursing Ethics*, 1-10. <https://doi.org/10.1177/0969733020952135>
- Koç, Z., Keskin Kızıltepe, S., Çınarlı, T. & Şener, A. (2017). The use of theory in nursing practice, research, management and education. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14(1), 62–72. <https://doi.org/10.5222/head.2017.062>
- Öztürk, Ö. & Ocağcı, A. F. (2017). The effect of stress management training program on stress coping styles among the adolescents in prison in Turkey. *Stress and Health*, 33(3), 278–287. <https://doi.org/10.1002/smi.2707>
- Şengün İnan, F., Üstün, B. & Bademli, K. (2013). Türkiye’de kuram/modele dayalı hemşirelik araştırmalarının incelemesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(2), 132-139.
- Sorucuoğlu, A. Y. & Tüfekci, F. G. (2015). Çocuk hemşirelerinde mesleki profesyonel değerler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(6), 105–109.
- Topan, A. (2013). *İlköğretim ikinci basamak öğrencilerinin uyku düzeninin iyileştirilmesinde modele temellendirilmiş hemşirelik eğitiminin etkisi* (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Tuna, R. & Sahin, S. (2020). The effect of professional values of nurses on their attitudes towards caregiving roles. *International Journal of Nursing Practice*, 1–10. <https://doi.org/10.1111/ijn.12879>
- Üstüner Top, F. & Ocağcı, A. (2017). Effectiveness of a health improving model on oral health behavior for adolescents by nursing interventions. *Medicine Science | International Medical Journal*, 7(1), 83-88. <https://doi.org/10.5455/medscience.2017.06.8707>
- Vicdan, A. K. & Karabacak, B. G. (2014). Hemşirelik modellerinden: Roy Adaptasyon Modeli. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 255-259.
- Yavuz, A. Y. & Hacıoğlu, N. (2018). The effect of training provided for obese adolescents based on health promotion model on their healthy lifestyle behaviors and life quality. *Progress in Nutrition*, 20(1), 146–160. <https://doi.org/10.23751/pn.v20i1.6301>
- Yıldız, E., Dedeli, Ö. & Çınar Pakyüz, S. (2017). Evaluation of care burden and quality of life among family caregivers of patients with cancer. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 13(3), 216–225. <https://doi.org/10.5222/head.2016.216>
- Zengin, M., Yayan, E. H., Yıldırım, N., Akın, E., Avşar, Ö. & Mamiş, E. (2018). Pediatri hemşirelerinin profesyonel değerlerinin profesyonel tutumlarına etkisi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(3), 316–323. <https://doi.org/10.17681/hsp.324725>